

Házak a fasorban

„Igazságot szeretnénk, biztos fedelet a fejünk fölött és nyugalmat”. A levélnek utolsó mondata a történet indítószava is lehetne. Igazságot, a törvényeknek megfelelően, biztos fedelet vagyis holnapután is megmaradó lakást, nyugalmat, azaz egyéves huza-vona után végre egyértelmű döntést — nem kevés, amit a levélíró — nevezzük őt Tóth Mihálynak — kíván. Nem kevés, de vajon sok-e? Több-e, mint ami megilleti?

Megfelel vagy sem?

Évtizedek óta bérlők Újszeged egyik fasorában, annak is egyik, majd 1400 négyzetméter alapterületű telken álló kis házában. Pontosabban a telken két épület van, történetünk kezdetén két-két család otthona. A telek tulajdonosnője, M.-né áruba bocsátja az ingatlanok elsőszőr 59 százalékát, kap érte 1973-ban 400 ezer forintot. Aztán egy év múlva új gazdára lel a telek egytizede, 40 ezer forintért. M.-nének megmarad a telek egyharmada, és a 440 ezer forint. A szabályszerű adásvételi szerződéseknél egyforma záradéka szerint az eladó, M.-né kötelezi magát arra, hogy a telken levő két épülettel kapcsolatban a vevőket semmiféle kiadással, költséggel sem terheli. A vevők tehát biztosak abban, hogy nem nekik kell a két régi ház lakóit elhelyezniük, ha majd a megvásárolt telken építkezni akarnak.

S mert ez hamarosan határozott szándékunk lesz, beküldik építési engedélykérelmüket az I. kerületi hivatal műszaki osztályához. Az osztály levélben értesíti az építetőket, hogy egy ingatlanon csak egy lakóépület lehet, az új ház építésére tehát akkor kapnak engedélyt, ha a meglévő épületek bérlőit elhelyezik, s a két öreg házat lebontják. (A tervezett új épület hétlakásos társasház lenne, az építési engedélyt ennek első négy lakásához kérték a telekrész új tulajdonosai.) Az 1975. január 4-én kelt elutasítás után egy hónappal a Magántervezési Szakértői Bizottság a társasház építési engedélyének kiadását javasolja, kimondva, hogy az új épület elhelyezése megfelel a beépítési előírásoknak. (Itt az első kérdés: megfelel-e vagy sem, kinek van igaza, a bizottságnak, vagy az osztálynak?)

A műszaki osztály biztos az igazában, a kérelmet 1975 áprilisában ismét elutasítja. Az építetők fellebbeznek a tanács építési és közlekedési osztályához, amelynek egyebként négy dolgozója alkotja a Magántervezési Szakértői Bizottságot. Az építési osztály megsemmisíti a korábbi elutasító határozatot és új eljárás lefolytatására utasítja a műszaki osztályt. Az olvasói türelem és a történet cernáját egy pillanatra hadd vágjuk itt ketté.

Köziadték

Közben ugyanis a telek valamennyi tulajdonosa aláírja az itt következő nyilatkozatot: „Kö-

telezük magunkat arra, hogy az ingatlanon felépítendő társasház első ütemének teljes befejezéséig, vagyis az első négy lakás felépültéig az ingatlanon levő régi épületben lakók elhelyezését megoldjuk, valamint a régi fő- és mellékpéldület a második ütemben épülő lakások felépíthetőségének érdekében lebontatjuk. Fenti nyilatkozatunkat azzal tesszük meg, hogy e kötelezettségünknek legkésőbb 1976 március első napjáig eleget teszünk. Tudomásul vesszük azt is, hogy az első ütemben épülő lakásokra lakhatási engedélyt csak abban az esetben kapunk, ha a fenti kötelezettségeknek eleget tesszünk.” (Második kérdés: vajon miért vállalják az építetők azt, ami M.-né kötelessége? Nos, azért, hogy a nyilatkozatot — amely nélkül valószínűleg sosem kaptak volna építési engedélyt — benyújtsák a műszaki osztálynak. „Apró” szépséghiba, hogy azt az ugyancsak írásbeli nyilatkozatot, amelyben T. J., másképpen fogalmazva M.-né közeli rokona, visszavállalja a négy építetőtől a bérlők elhelyezését, nem küldik meg az építési hatóságnak.)

A gombolyag

Tekeredik újra a fonál. A négy építető nyilatkozatában bízza a tervet engedélyezik, 1975. július 5-én. Am a bérlőket nem értesítik arról, hogy fejük fölött bizonytalanná, elbontandóvá vált a tető. Az idő egyébként az építetők javára dolgozik. Időközben a négy bérlő közül az egyik meghal. Már csak három család elhelyezéséről kellene gondoskodnia — kinek is? A négy építetőnek, vagy T. J.-nek?

Zavartalanul épül közben a négylakásos társasház, csak a három család nyugtalanodik. Mi lesz velük, hova mennek lakni? Biztosat akarnak végre tudni, s kéri együtt a két régi épület állapotának vizsgálatát is. Két szakvélemény is készül, egy másiknak ellentmondóak. Az egyik az épületek lebontását csak külső formájukkal, avult anyagokkal és alacsony komfortfokozatukkal indokolja, a másik azzal, hogy életveszélyesek. E második szakvélemény részletes statikai számításokkal bizonyítja. Ezért a műszaki osztály 1976 októberében elrendeli az épületek aládúcolását, és megkeresi a lakáshivatalt a bérlők kiköltöztetése ügyében.

Am a műszaki osztály vezetője személyesen végzett helyszíni szemléje alapján korábbi, életveszélyessé nyilvánító határozatát nyolc nap múlva visszavonja. A határozat jogerőre emelkedik. (Harmadik kérdés: kijelentő mondat formájában: ha a lakások életveszélyesek, a tanácsnak kell elhelyeznie a három bérlőt. Ha lakhatók — és mint már tudjuk, elbontandók — akkor kinek is, T. J.-nek, M.-nének, vagy a négy építetőnek? A járási bíróság 1976. március 15-én tárgyalás nélkül kizárja az egyik lehetőséget. A végzés úgy szól: T. J. nem kötelezhető cserelakás keresésére.)

Azt tehát már tudja a három bérlő, hogy a két kis ház nem életveszélyes, de még mindig semmi biztos hírük arról, maradnak-e, mennek-e. Másrészről az építetők, és más bizonyítanak a hivatalos papírokkal, amelyek közül néhányat éppen ők, a leginkább érdekelték meg sem kapnak.

Kit miért fizetnek?

Körülbelül ez idő tájt indul el végső elkészítésében Tóth Mihály igazságkereső útjára. Megírja levelét a szerkesztőségnek — felvételünk néhány nappal később készült Újszegeden, a fasorbeli telek azóta felépült új, és még mindig álló régi házairól — kilíncsel újra a sokat emlegetett hivatalokban, és jár az ügyészségen is.

Ott éppen a Legfőbb Ügyészség országos vizsgálatának egyik szegedi közreműködője hallgatja meg, aki az 1964-es építésügyi törvény végrehajtását tanulmányozza. A vizsgálat szerteágazó és alapos. Az ügyészség néhány esetben nem találja törvényesnek az építési hatóságok egymásnak ellentmondó döntéseit. Tóth Mihály panasza egy ezek közül.

A Szegedi Városi Járási Ügyészség óvása alapján a Csongrád megyei tanács vb titkára 1976. november 24-én kelt határozatában megállapítja: az építési és közlekedési osztály által kiadott, és az azt megerősítő városi vb-titkári határozatok törvénytörtek. A műszaki osztály eredeti, első döntése volt helyes, amely figyelembe vette az Országos Építésügyi Szabályzat előírását, egy lakótelken csak egy lakóépület helyezhető el. A megyei tanács vb-titkári határozata egyértelmű állásfoglalása Tóth Mihály igaza mellett.

És állásfoglalás a ki tudja hány, hasonló „tót Mihály”-ügyben. Mert lehet, hogy az OESZ vitatott 34. paragrafusának első bekezdése idejét múlta, lehet, hogy egy majdani új törvény másként rendelkezik a lakótelkek beépítéséről, de addig ez az 1964-es törvény törvény marad, és mindenki számára kötelező. „Azért kapom a fizetésemet, hogy a törvényességet védjem” — mondja az ügyész. Ehhez utolsó kérdőjelként annyit még: hát az építési hatóság dolgozóit miért fizetik?

Befejezésül részlet a Csongrád megyei Népi Ellenőrzési Bizottság határozati javaslatából. „A megyei NEB a Szeged megyei városi tanács elnökének — a jelentés megküldésével egyidejűleg — javasolja... a kifogásolt intézkedések miatti felelősség megállapítását és az ügyben elmarasztaló tanácsai dolgozókkal szemben a felelősség érvényesítését.” Javasolja továbbá, hogy a „Szeged, Balfasor 8. szám alatti telken az ismert építkezés megkezdése előtt, már több évtizede fennálló, bérlét útján hasznosított lakóépületek főbérlőinek bizonytalanságát — a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően — számoztassa fel.”

PÁLFY KATALIN

A munka és szeretet ajándéka

A születésnapokon az emberek akarva akaratlanul is visszatekintenek az eltelt évekre. Különösen a nagyobb számjegyekkel jelölt születésnapok telnek el a visszaemlékezésekkel. Ezért is kerestem meg Szeged új városrészében, Tarjánban Nagy István nyugdíjas gyógyszerészt, aki a közelmúltban ünnepelte 85. születésnapját. Szegeden őt úgy emlegetik: városunk legidősebb gyógyszerésze.

Meglepve, de örömmel vezet szobájába. Az antikbútorokkal berendezett szoba lakójához illik. — Békéscsabáról kerültem fel Budapestre az egyetemre és 1920-ban végeztem kitűnő eredménnyel a gyógyszerészeti karon — újságolja mindjárt örömmel, ahogy leülök. Célom az volt, hogy mielőbb megpályázzak majd egy vidéki gyógyszerészeti állást. Erre 1925-ben került sor. A Bács-Kiskun megyei Foktőre kerültem és mondanom sem kell, nem kis harc árán jutott nekem ez az állás, — mosolyog a felidézett emlékek hatására. — Sok volt a jele, de a legjobb tanulmányi eredmény én voltam. A többiek mind pártfogoltak, vagy ahogy most mondjuk, protekciósook. Csak hosszú huza-vona és többszöri fellebbezés után sikerült végül megkapnom az állást.

Képeket vesz elő nagy borítékokból. Mutatja a diplomáját is, majd rámered. — De itt a másik is — nyújtja felém az 1972-ben kapott aranydiplomáját. — Erre legálább olyan büszke vagyok, mint az elsőre.

Foktő... Életem legjelentősebb részét itt töltöttem. A munka és a szeretet volt, ami mindig szemem előtt lebegett. A sok elesett, szegény ember között a betegségek mindennapok. Az orvos iszákos és nagy kártyás volt. A falu vezetői szerették volna, ha én is ilyen életet élek. Mivel az orvos keveset törődött az emberekkel, gyakran megesett, hogy hozzám fordultak, ha valami bajuk esett.

Antik íróasztalának egyik hatalmas fiókját is kihúzza. Újabb fényképek kerülnek elő. Aztán megtudom, hogyan házasodott meg, mint vett Foktőn telket és miként épített új gyógyszerteráti a beázott, vizes, régi helyett.

Szerettem fényképezni. Azért van ilyen sok emlékképem — mondja csodálkozómra. — Ez az a gyógyszerteráti Foktőn — mutatja. — Persze volt egy másik szenvedélye is, mégpedig a rádiózás.

Elakad a beszéddel, könnyes lett a szeme. Leveszi szemüvegét, fehér zsebkendőjével megtörli és bocsánatot kér. Néhány pillanatot tart mindősze, aztán újra folytatja.

Már több éve házasok voltunk, és nagyon szerettük a gyerekeket, de nekünk nem lehetett. Az egyik emlékezetes vasárnap délelő... rádióműsorban az árnygyerekekről, nehéz sorsukról szót valaki. Úgy hívták akkor ezeket a gyerekeket, hogy lenchéziak.

Ismét képet tesz elém. Hét-nyolc év körüli kislány áll, térdig érő rövidnadrágban, vigyázállásban a képen.

Feleségemmel sietve utaztunk fel Budapestre és kikértünk egy fiúgyereket. Úgy vittük haza Foktőre, s mint sajátunkat neveltük a kis Szűcs Imrét. Ez a kis Szűcs Imre ma ilyen... — újabb fénykép kerül elő, de már a jelenből. Néhány éve készült. Egy hatalmas Ikarusz-autóbusz kormányá mellől integ az erőtelj, duzzadó, középkorú férfi.

Nagy fájdalom volt, mikor elvitték a háborúba katonának. Sokáig nem is hallottunk felőle, merre jár, él-e még. Foktőn tovább zajlott az élet. A rádió újabb felhívást tett közzé, hogy a háborús helyzet miatt ki kell üríteni a budapesti lenchéziakat, s aki teheti, vigyen el a gyerekekből. Így került aztán hozzánk Győző, 6 évesen és Sárka 3 és fél évesen. Ebben az időben kerestem fel Foktőn egy távoli rokonunk is, aki elhozta magával a hároméves Erzsikét és az egy évvel idősebb Ferikét, hogy a háború alatt mi gondozzuk őket. Néhány hónap múlva tudtuk meg, hogy a távoli rokonunk házat talált érte. Így nálunk maradt mind a négy gyermek.

Most olyan fénykép kerül elő, melyen mind az öt látható, már a háború után. Mint az öngonaszok, állnak egymás mellett, aranyosak, mosolygósak, jól öltözöttek. Látszik, hogy kedves gondoskodás enyhített keserű sorsukon. — Egyszer táviratot kaptunk Imrétől, a háború befejezése után, hogy él, és kérdezi, hogy hazajöhet-e. Azonnal írtam a választ, hogy nagyon várjuk.

Kopogás az ajtón. Egy csinos, 20 év körüli lányka lép be.

Kávét hozzak be, nagyapa? — kérdi, Pista bácsi kérdőn rántekint. Elhárítom a kínálást. Ahogy a lány mögött becsukódott az ajtó, közelebb hajol hozzám.

Ó Imre fiam kisebbik lány. Velük élek most nagy-nagy egyetértésben. Végtelenül szeretem őket és ők is elhalmoznak mindennél.

Feláll. Az ablakhoz hív. Lent a téren gyerekek játszadoznak. Hintáznak, fogócskáznak, s jóízűeket nevetnek. Pista bácsi mosolygva nézi őket.

Nagyon szeretem a gyerekeket. Eddig nyolc unokám van — mondja úgy maga elé, csendesen. Visszafordul, de arca már elkomorodik, s így folytatja. — Már régen, 1955-ben nyugdíjba léptem, amikor meghalt a feleségem. Harmadik év gyógyszerteráti munka után. Magányomban Imre rögtön segítségemre sietett, s felajánlotta, hogy költözzek hozzájuk. Így élek itt.

A munka és a gyerekek nevelése, amely kitöltötte életének jó részét, számára megédesítette századunk egyik legnehezebb időszakának keserűségét.

RADICS FERENC

Téglásy Imre

Andrássy Lajos

Íme az ember

ember a keresztján fogatlan inyek hujjogtatása húzólatok nyúzzatok bóbóli a tenger

bátor tengerészek megfeneklett lelkek eszközre nem veszik e test a vitorla

és megindul a föld a Konyák Hegye megdöccsen megrándul

az óriás hajón keresztja az árboc s kit júdás elarult egy ember a vászon.

Szerelmeim

Szerelmeim? — az immár állandósult hitvesi hűség higgadt paraszából — mielőtt végképp búcsúzna a lángtól a szenvedély — még képeletem felgyújt kis tüzeket... „Ropogna máglyaként!”

Kölyökkoromban kukoricaszárból raktam várat s a rejtett kis csodákkal bújtam meg ott — ha értetlen világgal nem boldogultam... Így keríték vágyból ma világot hol Apollón vagyok.

Álmaimmal kettesben — ez a titka szerelmeimnek — Lédát ne keresd itt: amennyit Tőle... Sose kaptam annyit. Kerestem Őt — s idézgetem naponta varázsíggel... Tűz imával...

Am gondold úgy hogy csak szabadkozom.